

TUIG!

Het Fries Scheepvaart Museum besteedt deze zomer aandacht aan één van de meest belangrijke en bovendien meest ingewikkelde onderdelen van de zeilvaart: de tuigage – kortweg het tuig – ofwel het geheel aan rondhouten (masten, gieken etc.), touwwerk, blokken (katrollen) en zeilen dat nodig is om een schip voort te bewegen op windkracht.

Deze zomertentoonstelling duurt van 5 juli tot 13 september.

Eeuwenlang is op schepen geprobeerd de windkracht maximaal te benutten. Wanneer iemand besloot het eerste zeil te hijsen is niet te achterhalen. Vermoedelijk bestond dit zeil uit niet meer dan een lap stof of een dierenhuid aan een simpele stok. Vervolgens is de tuigage van zeilschepen steeds aangepast en verbeterd. Pas in de negentiende eeuw luidde de komst van de stoommachine het einde in van de commerciële zeilvaart.

In de geschiedenis van de zeilvaart is een enorme variatie aan tuigages ontstaan. Vooral zeegaande schepen werden steeds groter en hun tuigage steeds ingewikkelder. Ronduit spectaculair zijn de grote zeeschepen met hun dwarse tuigages aan twee, drie of vier masten. In de binnenvaart zijn de verschillen subtieler maar ook daar zijn allerlei verschillende tuigen ontstaan. Het Fries scheepvaart Museum heeft in zijn collectie voorbeelden van de meest uiteenlopende tuigages. TUIG! toont modellen en afbeeldingen van een simpel razeil op een middeleeuwse kogge tot een laat negentiende-eeuwse driemaster met hulpstoommachine.

Zeilmaker, mastmaker, blokmaker en touwslager

De tuigen veranderden, maar de onderdelen bleven grotendeels gelijk. Nog steeds wordt de wind gevangen in zeilen die worden gehesen aan masten. Om ze te bedienen wordt gebruik gemaakt van blokken en touwwerk. Rond deze onderdelen ontstonden eigen ambachten. De zeilmaker, mastmaker, blokmaker en touwslager waren belangrijke toeleveranciers in de scheepvaartindustrie. Ook in Friesland waren deze ambachten goed vertegenwoordigd. Voorbeelden van deze onmisbare ambachten zijn natuurlijk te zien in de expositie TUIG!

Bezoekers kunnen ook zelf aan de slag met de bouwstenen van het tuig. Zo kunnen ze voelen wat het effect is van blokken in een takel en worden ze uitgedaagd tot het leggen van de meest creatieve knopen in een eind touw.